

**Opinia prawna
w przedmiocie
zgodności regulaminu zwiększania stypendium doktoranckiego z Prawem o
szkolnictwie wyższym**

I. Stan faktyczny

Pytający prosi o wydanie opinii w przedmiocie zgodności § 3 ust. 5 Regulaminu ustalania wysokości, przyznawania i zwiększenia stypendium doktoranckiego z dotacji projakościowej uczestnikom stacjonarnych studiów doktoranckich w Uczelni X. z § 13 rozporządzenia Ministra Nauki i Szkolnictwa Wyższego z dnia 13 kwietnia 2016 r. w sprawie studiów doktoranckich i stypendiów doktoranckich.

II. Podstawa prawna

1. Konstytucja Rzeczypospolitej Polskiej z dnia 2 kwietnia 1997 r. (Dz. U. z 1997 r. nr 78, poz. 483 ze zm.) – dalej Konstytucja RP.
2. Ustawa z dnia 27 lipca 2005 r. – Prawo o szkolnictwie wyższym (t.j. Dz. U. z 2016 r., poz. 1842 ze zm.) – dalej p.sz.w.
3. Rozporządzenie Ministra Nauki i Szkolnictwa Wyższego z dnia 13 kwietnia 2016 r. w sprawie studiów doktoranckich i stypendiów doktoranckich (Dz. U. z 2016 r., poz. 558) – dalej Rozporządzenie.
4. Zarządzenie Nr 60/2015 Rektora Uczelni w X. z dnia 10 lipca 2015 r. w sprawie Regulaminu ustalania wysokości, przyznawania i wypłacania zwiększenia stypendium doktoranckiego z dotacji projakościowej uczestnikom stacjonarnych studiów doktoranckich Uczelni X – dalej Regulamin (chodzi o załącznik, którym jest tekst regulaminu).

III. Analiza prawna

Na samym początku należy wskazać, że zgodnie z art. 200a ust. 1 p.sz.w. zwiększenie stypendium doktoranckiego z dotacji projakościowej przysługuje doktorantom **wyróżniającym się w pracy naukowej i dydaktycznej**, a tryb przyznawania zwiększenia stypendium doktoranckiego określa regulamin określony przez rektora po uzyskaniu opinii właściwego organu samorządu doktorantów, przy czym regulamin ten musi uwzględniać zasadę, że uprawnienie do otrzymywania tego stypendium przysługuje nie więcej niż 30% najlepszych doktorantów na poszczególnych latach studiów. Przesłanka wyróżniania się w pracy naukowej i dydaktycznej może być interpretowana szeroko, a okoliczność w postaci aplikowania o grant bez wątpienia się w tym mieści. **Zatem wskazać należy, że zgodnie z tym przepisem, głównym aktem prawnym określającym zasady przyznawania zwiększenia stypendium doktoranckiego jest regulamin.** Wskazać jedynie należy jeszcze, że w art. 201 ust. 1 p.sz.w. nadano kompetencję ministrowi właściwemu do spraw szkolnictwa wyższego do uregulowania minimalnej kwoty zwiększenia stypendium doktoranckiego. W oparciu o § 16 Rozporządzenia minimalna kwota zwiększenia stypendium doktoranckiego wynosi 800 zł.

Należy oddzielić instytucję stypendium doktoranckiego od instytucji zwiększenia stypendium doktoranckiego. Stypendium doktoranckie to instytucja określona w art. 200 p.sz.w. O przyznaniu tego stypendium decyduje rektor, a jego finansowanie następuje z ogólnej puli dochodów danej uczelni. W art. 201 ust. 1 nadano kompetencję ministrowi właściwemu do spraw szkolnictwa wyższego do uregulowania warunków i trybu przyznawania stypendium doktoranckiego. Wskazać przy tym należy, że prawo ministra do wydawania rozporządzeń jest bardzo ograniczone już na poziomie konstytucyjnym. Na podstawie art. 7 Konstytucji RP organy władzy działają na podstawie i w granicach prawa. Jedną z takich granic dla ministra jako organu, który otrzymuje kompetencję wydania rozporządzenia, określoną w art. 92 ust. 1 Konstytucji RP, jest wydanie rozporządzenia jedynie na podstawie szczegółowego upoważnienia. **A zatem minister nie może w rozporządzeniu uregulować nic ponadto, co jest zawarte w delegacji.** Tymczasem art. 201 ust. 1 p.sz.w. wyraźnie rozróżnia warunki i tryb przyznawania stypendium doktoranckiego oraz określenie minimalnej kwoty zwiększenia stypendium doktoranckiego.

Dalszym wnioskiem z powyższych rozważań jest stwierdzenie, że § 13 Rozporządzenia nie ma zastosowania do zwiększenia stypendium doktoranckiego. W § 13 Rozporządzenia zawarto bowiem wymogi, jakie musi spełniać doktorant, aby mu przyznać stypendium doktoranckie, a nie zwiększyć stypendium doktoranckie z dotacji projakościowej. Oczywiście rektorzy uczelni mogą sugerować się tymi kryteriami przy tworzeniu regulaminów przyznawania zwiększenia stypendium doktoranckiego. **Podstawowym celem tego regulaminu jest jednak wyłonienie grupy najwyżej 30% najlepszych doktorantów.** Słowo „najlepszy” sugeruje, że nie chodzi tu tylko o prawidłowe wypełnianie obowiązków doktoranta. **Doktorant, który otrzymuje zwiększenie stypendium doktoranckiego musi się wyróżniać na tle innych doktorantów.**

W tym momencie warto spojrzeć na systematykę § 3 Regulaminu, który to przepis wyznacza wymogi, jakie muszą spełnić doktoranci na Uczelni w X., aby otrzymać zwiększenie stypendium doktoranckiego. Otóż w § 3 ust. 1-4 Regulaminu określono wymogi zwiększenia stypendium doktoranckiego dla doktorantów I i II roku, które są w dużej mierze oparte na przepisie § 13 Regulaminu. § 3 ust. 5 Regulaminu normuje natomiast wymogi, jakie muszą spełniać doktoranci III i IV roku, aby otrzymać zwiększenie stypendium doktoranckiego, i zapisane jest to w sposób, który z jednej strony nakazuje spełniać wymogi z lat wcześniejszych, a ponadto wymaga złożenia wniosku o grant finansowy ze źródeł zewnętrznych. **Prawdopodobnie Rektor Uczelni w X. uznał, że najlepsi doktoranci winni prowadzić swoje badania na coraz większą skalę, co wymaga starania się o zewnętrzne finansowanie.** Nie wydaje się, aby stało to w sprzeczności z art. 200a ust. 1, który mówi o najlepszych doktorantach. Co więcej, studia doktoranckie to studia, których głównym celem jest przygotowanie doktorantów do samodzielnej pracy naukowej. Samodzielna praca naukowa wymaga tak opanowania metodologii badawczej, jak i umiejętności pozyskiwania funduszy na badania. Logicznym zatem wydaje się, że najlepsi doktoranci będą biegłe posługiwali się metodami badawczymi, jak i pozyskiwali fundusze na badania. **Cała treść § 3 ust. 5 Regulaminu w pełni realizuje powyższe, gdyż promuje zaangażowanie w prace badawcze, których prowadzenia doktoranci uczą się od początku studiów doktoranckich, i których prawidłowe prowadzenie jest wymagane do zwiększenia stypendium doktoranckiego już od II roku, a od III roku wymaganie to zwiększa się o kreatywne, charakterystyczne dla badacza, pozyskiwanie funduszy.**

Istotnym wydaje się również wskazanie, że § 3 ust. 5 Regulaminu nie zawiera w sobie elementu dyskryminacji. Co prawda Rektor wymienia w nim przykładowe podmioty zewnętrzne, które przyznają granty, to ich wymienienie ma jedynie charakter przykładowy. **Ocena, jak dużą inicjatywę przejawiał doktorant w pozyskiwaniu grantów, ale także ewentualne uwzględnienie, iż specyfika badań uniemożliwiła pozyskanie grantu pomimo znaczącego zaangażowania doktoranta w prace badawcze, należy do powołanej w tym celu komisji, która postępuje zgodnie z procedurą określoną w dalszych przepisach Regulaminu.** Ponadto warto przypomnieć, że art. 200a ust. 1 p.sz.w. przewiduje, że zwiększenie stypendiów doktoranckich jest oceniane osobno dla każdego roku, a zatem o zwiększenie stypendium walczą między sobą doktoranci z tego samego roku.

IV. Wnioski

§ 3 ust. 5 Regulaminu nie jest niezgodny z § 13 Rozporządzenia, jako że § 13 Rozporządzenia nie dotyczy procedury zwiększenia stypendium doktoranckiego. Jednocześnie § 3 ust. 5 Regulaminu jest zgodny z art. 200a ust. 1 p.sz.w., który stanowi jego podstawę.

Ponadto należy wskazać, że w przypadku wątpliwości, pytający może napisać pismo do Ministra Nauki i Szkolnictwa Wyższego, w którym może wskazać, że jego zdaniem treść Regulaminu narusza przepisy prawa powszechnie obowiązującego, a minister może podjąć środki nadzorcze.

Zespół Prawny

Rzecznika Praw Doktoranta